

Observatoriul este de două ori în săptămână, Miercuri și Sâmbătă.

Pretul

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr.; în casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poșta în lăintrul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politic, national-economic și literar.

Anul VI.

Ori-ce inserate

se platesc pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a două și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai ușoru prin assemnatiunile poștei statului, adressede de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 85.

— Sibiu, Mercuri 26/7 Novembre.

1883.

Dupace escelenti'a sa domnulu arhiepiscopu și mitropolitu Mironu Romanulu în cerculariulu seu Nr. pres. 4097 din 14 Octobru a. c. adressatu cătra clerulu archidiecesei transilvane au declarat, că se afla între romanii din statulu acesta ómeni de aceia, „carii pentru vindecarea raneloru n'ostre cont'edia la ajutoriu strainu, sau la resturnarea sistemului constitutionalu, si cauta a adapa publiculu nostru cu sperantie ilusorii; dupace fapte de natur'a acestora invólva crima de inalta tradare și conformu §§-iloru 127 până la 132 din codicele criminalu pedépsa de inchisóre dela cincii până la diece ani sau si pe viétia; dupace în fine escel. sa în altu aliniatu alu citatului cerculariu inculpa și pe publicisti romani: fara a voi se ne mai demitemu în ori-ce alta discussiune politica cu escel. sa dn. mitropolitu, ne simtimu obligati a ne provoca din nou la §§-ii 258 până la 260 din codicele penale și a insiste cerendu, că domnulu mitropolitu se arate cu numele și conumele lor, precum și cu positiunea lor sociala pe toti acei romani din statulu acesta, carii pentru vindecarea raneloru n'ostre cont'edia la ajutoriu strainu.

Redactiunea „Observatoriului.“

Dela delegatiunile austro-unguresci.

Delegatiunile se potu considera că surogatu alu unui parlamentu centrale alu monarhiei. Adunate pentru anulu acesta la Vien'a, ele lucrara mai bine de o septemana totu numai în comisiuni și sub-comisiuni. Este usu vechiu adoptatu în tierile constitutionalu care își au parlamentele lor, că atātu cuventulu de tron alu monarhului sau asia numitulu nuntiu alu presiedentelui în republica, cătu și adress'a că respunsu alu camerei cuprindu nu numai frase de buna venire și buna afiare între guvernulu și parlamentulu, ci și cestiuni importante

relative la politic'a interna și esterna a statului, cum și la multe altele, precum finantiali, militare, national-economice din cele mai importante și altele. În delegatiunile austro-unguresci nu se p'ote observa o praxe că ac'asta, din cauza că ele că parlamentu nu sunt nici barbatu nici femeia. Delegatiunile nu se aduna într'unu singuru localu, pentru-că se p'ota veni monarhulu în midioloculu lor și se le vorbésca că la unu parlamentu, ci acolo se întempla lucrulu de a indaratele. Delegatiunile mergu la monarhu pentru că se le primésca în resiedinti'a sa; ele inse nu mergu nici asia dintru odata, ci separatu. Se alege apoi unulu din trensii, care saluta pe monarhu în numele delegatiunei și în alu tieri. Din partea Ungariei a cuventatu arhiepiscopulu Lud. Haynaldu cu elocenti'a sa cunoscuta. Din partea Austriei a vorbitu principele Czartorizky. Maiestatea Sa le dete respunsu, care culmină în asigurarea că mai în toti anii, că guvernulu Maiest. Sale se afla în armonia cu t'ote poterile și că pacea este ascurata.

Se facu inse dupa aceea și în siedintiele delegatiuniloru interpelari, buna-óra că și în parlamente genuine; acelea inse p'cedu camu de regula totu numai dela membrii din opositiune. În delegatiunea ungrésca din estimpu nu se afla nici-unu membru din vreo opositiune, întâiu pentru aceea nu, că opositiunea Kossuthiana care numera vreo 90 membrii în diet'a din Budapést'a, refusa participarea la delegatiune din principiu, că una ce nu voiesce se audia de afaceri comune cu Austri'a, ci pretinde separarea totala; asia dara abstinentia, resistentia passiva față cu Austri'a; a dou'a pentru aceea nu, că marea maioritatea a partidei lui Tisza, adeca a celei gubernementale nu a voitu se aléga astadata în delegatiune din partid'a aristocratica alu „Pesti Napló“ decâtu numai trei delegati. Adevératu că ac'asta partida de farisei și saducei este mica la numeru și f'orte reutatosă, dara conformu usului parlamentariu totu i se cuvenia în proportiunea numerului membriloru sei din 40 încai siepte delegati, pentru-că se fia și ea reprezentata și în delegatiune se se afle puçinu aluatu de opositiune. Asia înse ac'asta partida vedindu că maioritatea alese numai trei din sinulu

ei, ac'asta alegere o declarà de insulta, de batjocura, de gratia unita cu despretiu; adeca tractata asia de cătra maioritate, precum buna-óra e tractatu poporulu romanescu la t'ote alegerile și denumirile în t'ote ramurile vietiei publice atātu în Ungari'a cătu și în Transilvani'a; deci densa decise în clubulu seu că nici acei trei membrii alesi se nu mérga la Vien'a, se nu între în delegatiune, cu alte cuvente, totu abstinentia, totu resistentia passiva.

Cu t'ote acestea în delegatiune totu trebuia se interpedie cineva pe ministrii și mai alesu pe ministrulu afaceriloru straine, care este generalulu comitele Kálnoky, apoi și pe celu de resboiu, asupra mai multoru cestiuni importante. Dupa o conferentia prealabile se denumira interpelanti din maioritate și se inpartira rolele mai alesu între doi delegati, Falk și Kármán, cari apoi luandu'si t'inta de opoenți interpelara pe ministrulu Kálnoky. Dintre cestiunile esterne fusera relevate că cele mai importante: alianti'a Austro-Ungariei cu Germani'a; raportulu diplomaticu cu Russi'a, apoi celu cu Itali'a, cu Serbi'a, cu Romani'a mai alesu accentuandu-se caletori'a regelui Carolu și a ministrului Ioanu Brateanu la Vien'a.

Ministrulu de esterne dete respunsu la t'ote, observandu mereu, că t'ote sunt bune, că cu Germani'a se afla că doi frati carii nu se c'erta nicidecum, că cu Itali'a sunt întielesi de minune, că pe Serbi'a stai se o saruti de buna și ascultatóre ce este; că din partea Rusiei n'au a se teme de nici-unu resboiu, că-ci uite, acelu imperiu are multe nevoi înlăintrulu seu, preste ac'asta muscalii sciu acuma, că densii voindu se atace pe Austro-Ungari'a, pe ac'asta nu o aru mai afla izolata și singura, și în fine că imperatulu nostru cu imperatulu Rusiei sunt personalu cei mai buni amici. În cătu pentru Romani'a, continuà ministrulu dicendu, că asia este, până mai deunadi au domnitu neintielegeri între acelu regatu și ac'asta monarhia, dara atātu regele cătu și Brateanu fiindu la Vien'a au disu, că este de doritu că se incetiedie frecarile, éra ministrulu Kálnoky s'a bucuratu audiendu cuvente că acelea; dara apoi n'au urmatu nici-o invoiéla concreta asupra nici-

Foisiór'a „Observatoriului.“

Ceva despre dreptulu naturalu.

„Nu e nimicu folositoriu, decâtu ce e dreptu“ Schmalz.

(Urmare).

De si s'aru paré că juristi classici romani, nu potura separá dreptulu naturalu de politica și morala, totusi ei au progressatu multu pe terenulu dreptului naturalu.

Ei ilu impartira în: „jus naturale quod natura omnia animalia docuit;“ adeca unu dreptu ce se basédia pe instinctulu omului, care le e comunu cu alu animaleloru — dupa Cicerone (în orat. Herenn.); și în „jus gentium, quod naturalis ratio inter omnes gentes constituit;“ adeca unu dreptu, ce determina relatiunile de interessu publicu între diferite popóra. Dar se scie că dreptulu gintiloru (jus gentium) în mare parte nu a fostu privitu de vechii romani că unu dreptu publicu ori internationalu de adi, ci mai multu că unu dreptu naturalu. Si cu dreptu cuventu! Ce e dreptulu gintiloru, déca nu unu dreptu întemeiatu pe ratiunea naturala, carea 'lu face în multe parti si puncte de o valóre egale si de unu preceptu universale alu naturei, la t'ote poporale; adeca elu e „jus quod naturalis ratio apud omnes gentes peraeque constituit,“ dreptu pe care mintea sanatósa l'a impusu la t'ote poporale în mesura drépta. Se întielege dela sine, că cei ce calca dupa arbitriu și dupa pasiunile lor egoistice și materiale cătu de puçinu dreptulu ce esista între popóra, aceia calca cu cutediare neiertata totuodata si legea eterna si sacra a dreptului naturalu si prin ac'asta ei voru fi judecati cătu de tardiu la tribunalulu popóraloru si alu istoriei, că unii criminali de: lesa-humanitate“. Destulu atàta, că la Romanii antichi „jus naturale si jus gentium“ erau identice.

Până aci evulu anticu!

Urmédia evulu mediu; evulu feudalismului. Dar mai întâiu se ne revocam puçinu periodulu barbarismului. Timpulu fatale alu periodulu barbaru a fostu unu chaosu de popóra, de locuinte, de institutiuni și legi. Poporale percurgeau pamentulu Europei că si nisce lupi flamendi, ce nu innoptédia unde stau diu'a. Institutiuni barbare, locuinte destabile, ómeni selbateciti, dile rele și nesecure a potutu vedé ochiulu omenescu în acele timpuri de jalnica amintire.

Ruine de cetati, ruine de arte și architectura, revolte și ucideri, brutalitati fioróse erau încine pe vastulu pamentu alu divului imperiu romanu. Unu statu se infintiá adi, mane érá desfiintiatu; unu poporu astadi érá domnu, mane sclavu. Acesta e caracterulu epoei barbare; ac'asta e fisiognomi'a Europei în acelu timpu barbaru. Trei sute de ani a duratu acelu timpu fatalu, trei sute de ani poporale barbare se preambiau prin Europ'a; trei sute de ani Europ'a representá barbari'a. Toti magistratii imperiului romanu, în aceste timpuri cadiara în desperare, numai clerulu și monachii n'au desperatu; ei luara asuprasi misiunea de a protege cetatile credinciosiloru.*) Din asta cauza p'ote Pipinu intrá în relatiune mai de aprópe cu pontificele romanu și dupa elu Carolu marele, numai că se p'ota pune odata capetu miscarii popóraloru. Se nu fia fostu „crucea lui Christosu“ și sabi'a lui Carolu marele, dice una istoricu, lumea si Europ'a nu ar fi esitu curescudu din stadiulu barbarismului. Întru adevéru, crestinismulu a avutu legile sale morale; elu a predicatu blandéti'a si pacea; egalitatea si fratiitatea, cari, dupa cum dice si marele nostru Barnuti, au contribuitu multu, f'orte multu, de Romanii din Daci'a nu si-au parasitu dreptulu loru italicu, care asemenea avé principie de dreptate, egalitate, libertate si fratiitate.

De sine se întielege, că în periodulu barbarismului de dreptulu naturalu puçinu érá vorb'a; elu se affá numai în cartile clerului. Dreptulu naturalu érá ascunsu

*) Histor. sur l'a civilisation dans Eur. p. Guizot. pag. 36-40.

si în loculu lui domnia dreptulu celui mai tare (potestas juris fortioris) sau Faustrecht din evulu mediu.

Renumitulu istoricu pragmaticu francesu Guizot cu privire la organizatiunea societatii în Europ'a, dupa epoc'a barbara, aduce înainte mai multe scóte, cari t'ote pretindu, că fia-care din ele au civilisatu societatea européna. Asia: a) Scól'a de publicisti feudali? b) Scól'a de publicisti monarchici? c) Scól'a de publicisti liberali, democrati si republicani. Mai pe susu de acestea scole si elemente reformatóre ale omenimii, Guizot pune crestinismulu.

Dupa t'ote acestea elu enumera mediele, prin cari Europ'a a esitu din stadiulu barbaru. Asia: a) Natur'a omului dedata a esi din obscuritate și ignorantia; b) numele și suvenirea imperiului romanu; și alu treilea că celu mai potinte, biseric'a crestina, carea fiindu o societate bine constituita, în sinulu careia aflandu-se barbati energiosi, resoluti, eruditi, au contribuitu nu puçinu intru a emancipá ginteia umana din barbarismu. La t'ote acestea arata si influinti'a ce o avura în Hispani'a conciliile de Toledo. Despre acestea concilie vorbindu dice între altele: „Deschideti legea Visigotiloru; ea nu e o lege barbara, ea e redigeata de filosofii timpului, de cleru, în ea se afla principulu de valóre egale a ómeniloru înainte legii.“)

Dreptu aceea dreptulu naturalu în epoc'a barbarismului érá ascunsu; și în t'ota durat'a evului mediu elu a fostu numai în cartile clerului, de unde istori'a lui ne spune că elu a fostu tractatu în legatura cu teologia de asia disii: „Filosofi scolastei multu timpu, până candu aparú Hugo Grotius (n. 1583-1645), care 'lu scóse din teologia si 'lu tractá separatu, formandu estu-modu sciintia dreptului naturalu. Pentru aceea, Hugo Grotius fu numitu parintele dreptulu naturalu. Opurile sale au fostu pline de principie de dreptu naturale; asia spre ex. opulu seu: „Despre marea libera“, precum si opulu seu: „De jure belli et pacis“ (jus fetiale). Elu elaborá apoi si

*) Op. cit. p. 108-9.

unua din punctele de diferență. S'au atinsu și cestiunea orientala în legatura cu crîs'a din Bulgari'a, înse foarte subțire; asia și cestiunea portitoru de feru.

Noi amu cititu tôte respunsurile ministrului austriacu și cu exceptiune de unu singuru răspunsu relativu la Russi'a, nu amu potutu afla nici-unulu care se merite atîta larma cîta face asupra lor atîtu press'a din monarchia cîtu și cea européna preste totu. Cu atîtu mai de prisosu ni se parî spaim'a diarielor de opozițiune din Romani'a provocata prin cuventele comitelui Kálnoky relative la diferentele avute cu acelu statuu. Ori cî n'au existate de acelea? Dara apoi însusi com. Kálnoky dice curatu: Ne parî reu la toti cî exista, dara la vreo învoielá concreta nu amu ajunsu.

Cî se afla în Romani'a ómeni, carii nu voru se fia nici fii ai patriei, dara nici austro-unguri și din acésta cauza se provóca multe diferente cu consulatele, cine se cutedie a nega unu adevéru cî acesta confirmatu prin sute de exemple? Nu se simte óre de ambele parti în proporțiuni egali imperiós'a necesitate de a regula cestiuni precum este și acésta în modu egal și dreptu nu numai între Austro-Ungari'a și Romani'a, ci și între alte poteri? Pâna candu atîti straini, venetici, ómeni fâra nici-unu capetaiu, lipsiti de pasporturi sau cu pasporturi din cîte trei patru staturi, dela cîte trei patru protectiuni, se fia suferiti în Romani'a în condițiunea cîniloru carii ambla dupa óse pe la mai multe case? Si cine se nu doréscă din sufletu impucinaerea numerului de charlatani și vagabundi adunati acolo de preste siepte tieri și doué mari? S'ar întempla óre în Romani'a atîtea hotii, infractiuni de încuietori și omoruri, precum și atîtea falimente criminali, daca tier'a nu ar fi plina de individi scapati acolo din tier'a lor de fric'a unoru pedepse foarte grele? Noi însine amu cunoscutu individi provediuti cu trei pasporturi, turcescu, austriacu, romanescu, éra altii carii vineau și mergeau fâra nici-unu pasportu și fâra nici-o legitimare ori-candu le placea.

Asia mai sunt și alte cestiuni internationale, care trebue și potu fi vorbite, chiaru și regulate fâra umbra de umilire sau concessiune din drepturile suverane ale tieriei.

Multu mai grave au fostu cuventele comitelui Kálnoky pronuntiate asupra Russei. Las' cî acestu ministru trecea, cî unulu ce fusese cîtiva ani ambasadoru în St. Petersburg, de unu mare amicu alu Russei, dara apoi tocma elu se se afle care se vorbésca de calamitati interne ale Russei și se uite de Bosni'a, de revolte din Croati'a, de barbărele versari de sange antisemitice din Ungari'a, de cehii cu nemții din Boemi'a, de polonii și rutenii din Galiti'a, de romanii și magiarii din Transilvani'a! Si se amerintie Russei, cî în casu de asia, ea nu va afla pe Austri'a singura?

dreptulu gintiloru, ce 'lu întemeiá pe natur'a libera a omului. Cu acésta ocaziune elu a fundatu mai ántaiu scóla filosofica în dreptulu gintiloru; carea a fostu consolidata de Puffendorf. Dar în contra acestei scóle s'a ridicatu Samuel Bacher, castigandu-si și elu pe partea sa mai multi sectatori.

Contimpuranu cu H. Grotius a fostu englesulu „Toma Hobbes“, carele desvolta mai cu séma literatur'a dreptului civilu (jus civile), care nu e altulu, decátu dreptulu particularu positivu alu unuiu statuu particularu, cum a fostu mai cu séma: „dreptulu romanu“ numitu și „dreptulu quirinu“ (jus Quiritium*). Opulu mai însemnatu alu lui a fostu: „Elementa philosophiae; sect. III de Cive.“ Elu propose: „autocratismulu (se nu dicemu birocratismulu sau centralismulu) atîtu în cele lumesci, cîtu și în celea bisericesci. Statulu si dreptulu, religiunea si biseric'a dupa elu sunt productele fricei și ale poterei. Ci a fostu combatutu amaru de Feuerbach, de si numai mai tardiu.

Urma apoi germanulu „Samuel de Puffendorf,“ († 1694). Acesta continuá principiile si sistemele de dreptu ale lui H. Grotius; elu înca consolida în unu sistemu sciinti'a dreptului naturalu.

(Va urmá.)

Comitele Kálnoky isi trase sam'a în urmatóriele dile si în delegatiunea austriaca întorcendu fói'a, mai muié cele dise cîtra unguri. Prea tardiu, cî-ci rusii ii scarmana acuma cuventele, precum se scarmana lan'a stogosa, grosa si încurcata; éra diariiele 'i aducu aminte Austriei de binefacerile din a. 1849 si de altele mai vechi. Intre altele citimu în „Telegrafulu“ din Bucuresci urmatóri'a scire:

„Din declaratiunile comitelui Kálnoky în delegatiuni, diarulu „Nowoje Wremja“ dobandesce impresiunea, cî ministrulu voiesce se rupe cu politic'a sea de reciprocitate din anul trecut. Nu cumva cei din Vien'a, întrebá diarulu, dupa nabusirea însurectiunii din Bosni'a si Herzegovin'a credu cî nu e trebuintia a mai tiné séma de politic'a rusésca si a da, fâra consimtiementulu Russei, o alta directiune afaceriloru orientale? Cu tôte acestea comitele Kálnoky a vorbitu apoi si despre relatiunile amicale dintre ambele state vecine cî despre o garantia de pace. O dovéda despre esistenti'a acestei reciprocitati, dice „Nowoje Wremja,“ ar fi daca diplomati'a austriaca nu s'ar amestica în afacerile bulgare, fia chiaru numai pentru-cî Russi'a nu cere nici-o lamurire nici în privinti'a duratei ocupatiunii Bosniei nici în privinti'a organisarii de trupe locale în acésta províncie înca semi-turcésca.“

Numeru în 3 Nov. se tinu sediintia publica, în care nu se facu mai multu, decátu cî subcomitetele depusera raporturile lor, despre care se spune cî nici-una nu a prea turburatu apele ministeriului în budgetulu de 118 milióne necesarie la afacerile comune si anume la armata, éra politic'a ministeriului este mai preste totu laudata. Camu asia va merge si în sediintie pline cîte voru mai urma. Indecandu înse cu sange rece totu cursulu lucruriloru în centrulu monarchiei, nici nu se prea póte pricepe, cî ce cause sanetóse ar avea ungurii de a mai sbiera. Din 400 milióne venitu alu Cislaitaniei si din preste 300 venitu anuale alu Ungariei, centrulu cere 118 milióne; de tôte celelalte sume enorme dispunu parlamentele si guvernele separate dualistice dupa poft'a si capritiele lor; preste acelea mai încarca din greu înca si impositie municipale si comunale. Despre armat'a de linia nu se póte dice nicidecum cî este platita stralucitu, buna óra cî a Angliei sau fia si numai cî a Franciei, ci armat'a imperiala a monarchiei e platita numai modestu, pâna susu la generali, cî-ci în dilele nóstre, pe langa valórea actuala a baniloru, ce sunt 1200 fl., dara ce sunt si 6000 si 8000 fl.?

— În Vien'a se deschisese sub protectiunea In. Sale archiducelui principe de corónă Rudolfulu o espositiune electrica; unica în felulu seu, dara precum s'a vediu mai la urma din rezultatele sale, de o importantia estraordinaria asia, în cîtu aceea fu cercetata în septemanile din urma de cîtra unu publicu venitu din tôte tierile Europei si din Americ'a. Admirabili sunt rezultatele sciintiei si ne-prevedinte folósele practice pentru omenime, cîte au începutu a se castiga din electricitate, atîtu cî lumina cîtu si cî potere miscatóre; unu adevératu triumfu nou alu sciintiei omenesci preste unu elementu în natura, de care omulu în cursu de atîtea mii de ani a sciutu numai se se téma, se tremure de elu sise créda, cî acela se afla în poséssiunea satanei care dispune de elu si face omeniloru rele omorindu'i pe ei, vitele lor si aprindiendule locuintiele lor. Astadi se luminedia cetati cu electricitate fâra asemenare mai bine decátu chiaru cu gazu, se încaldiescu locuintie, se punu în miscare machine etc.

În 3 Nov. demáneti'a espositiunea de electricitate fu cercetata cea din urma data de cîtra archiducele Rudolfulu cu sóci'a sa archiduces'a Stefan'i'a, dupa aceea fu închisa totu cu solemnitate cî cea dela deschidere de cîtra archiducele protectoru prin unu discursu frumosu, bogatu de idei progressive si chiaru democratice, în care principele recunósce si lauda nobletia sciintiei si a laborei fácia cu nobletia heredita!!

Fondurile archidiececei greco-orientale romane.

(Urmare si fine).

*) Dupa-ce imperiulu romanu s'a impartitu în resarítenu si apusanu, dreptulu romanu suferi multu. Cu tôte acestea în imperiulu apusanu elu trai si Romanii se judecau dupa elu. Éra în imperiulu resaríteanu a fostu redigeatu si culesu de Justianu, care la a. 525 au culesu tôte constitutiunile romane prin 10 barbati, dupa aceea prin 16, si le-a numitu: „Digesta“ si „Pandecta“ în 50 carti. La acestea a adausu si 50 decisiuni ale lui, numindule apoi: „Codex repetitae praelectionis“. Apoi asia disele „Institutiuni“ si Novelle. Dreptulu romanu e întemeiatu pe adevéru, egalitate si dreptate, de unde dreptulu romanu era numitu: „Divinarum atque humanarum rerum scientia, justia atque injusti scientia.“

reflectamu pe lectori, cî citatele din unele documente latinesci, de ex. la pag. 160—168 sunt pline de erori gróse, care arata, cî nici copistulu nici corectorulu n'au cunoscutu limb'a latina, lucru ce se întempla în epoc'a de fácia si în alte tipografii spre mare smintéla a barbatiloru de litere. Cu finea anului 1882:

I. Fondulu sidocsialu la care s'a pusu temeiu prin decretulu imperatului Josifu din 1783. era 253,441 fl. 73¹/₂ cr.

II. Fondulu seminariului întemeiatu dela anul 1816 în urm'a decretului curtiei Nr. 1281 prin colecta întreprinsa si continuata de episcopulu Vasilie Moga 45,436 fl. 75¹/₂ cr.

III. Fondulu de treidiece mii florini castigatu în a. 1838 cî restu din averea locuitoriloru romani cari n'au voit se se faca granitari în anii 1763 pâna 1764, în Dec. 1882 era 97,987 fl. 93 cr.

IV. Fondulu Mogaiianu, adeca fundatiunea facuta de episcopulu Vas. Moga, este de 59,485 fl. 62 cr.

V. Fondulu archiepiscopiei adunatu din colecte dela cleru si poporu începandu dela a. 1848/9 sub episcopulu Andreiu Siaguna 78,000 fl. 34 cr.

VI. Fondulu nou alu seminariului, adunatu din chiria caselor, din resturi de ajutorie si alte colecte 200,265 fl. 25¹/₂ cr.

VII. Fondulu Franciscu-Josefinu începutu la 1852 de episcopulu Siaguna si adunatu din colecte în memori'a scaparei imperatului cu víetia dupa lovitur'a blastemata a cutitului ungurescu prin Libényi 47,731 fl. 69¹/₂ cr.

VIII. Fondulu bisericiei catedrale începutu la 24 Maiu 1858 cu 25,043 fl. 56 cr., adunati totu din colecte, înmultitu pâna în 1 Juliu 1862 la 44,072 fl. 92 cr. în a. 1882 era 78,124 fl. 30¹/₂ cr.

IX. Fondulu personalului cancelariei archidiececeane 11,231 fl. 31 cr.

X. Fondulu personalului bisericiei catedrale 25,671 fl. 07 cr.

XI. Fondulu preotimei archidiececeane, adunatu din 10%o retínute dela protopopii si preoti impartasiti din asia numitulu ajutoriu imperatescu de 24 mii fl. începandu dela a. 1865: 70,943 fl. 12 cr.

XII. Fondulu congressului adunatu dela membrii cari în an. 1870 au renunțiatu la diurn'a de 128 fl. 87¹/₂ cr.

XIII. Fondulu apelatoriului 1063 fl. 01¹/₂ cr.

XIV. Fondulu sinodului archidiececeanu, adunatu totu din colecte facute în archidiecece 8878 fl. 79 cr.

XV. Fondulu tipografiei archidiececeane întemeiate de episcopulu Siaguna în a. 1850, castigulu din aceea a crescutu pâna în a. 1882 în bani, fâra însasi tipografi'a si cartile, la 77,030 fl. 28¹/₂ cr.

XVI. Fundatiunea Siaguniana facuta conformu testamentului din 1 Augustu 1871 din lasamentulu mitropolitului Siaguna 75,427 fl.

XVII. Fondulu facutu pe numele neuitatului protosingelu Grigorie Pantazi de locu din Brasiovu, mortu 28 Novembre 1854 de cîtra episcopulu Siaguna cu 2000 fl. cî se créscă 100 de ani, înmultitu apoi de acelasu cu 25 mii, dara nu se arata cîtu este astadi.

XVIII. Fondulu Rudolfianu întemeiatu din diferite sume de bani de mitropolitulu Mironu Romanu cu ocaziunea iubileului de 25 ani a casatoriei MM. LL. 10,000 fl.

XIX. Fondulu senatului scolasticu adunatu din taxe candidatiloru de invetiatori 3087 fl. 81¹/₂ cr.

XX. Fondulu consistoriului bisericescu, adunatu din taxe candidatiloru de preoti'a 8738 fl. 78¹/₂ cr.

XXI. Fondulu bisericiloru sarace adunatu din colecte, începandu dela a. 1857 54,175 fl. 49¹/₂ cr.

XXII. Fondulu invetiatoriloru saraci, adunatu totu din colecte, începandu dela 1856, la 1882 5417 fl. 46 cr.

XXIII. Fundatiunea Maria Peioviu 1413 fl. 79¹/₂ cr.

XXIV. Fundatiunea Anei Cologea nasc. Sgârciu dela Abrudu una miie galbini.

Cifrele de mai susu le póte suma ori-cine; la acelea înse ar fi se se mai adaoge si valórea frumóselor realitati în numeru cî de 16, case si gradini mari, cumarate successive aici în Sibiiu, apoi si fundus instructus alu tipografiei, din care tôte ar resulta o suma totala aprópe de 1 milionu si 300 mii florini v. a. Suma foarte mica acésta în comparatiune cu întinderea cea vasta a desu numitei archidiecece, pentru ale carei trebuintie modeste abia ar ajunge venitul siguru de 5%o dela unu capitalu de celu puçinu 10 milióne florini. Dara aceeași avere coprinse în cifre mute, este foarte elocenta, consolatória si însuflatória de respectu, candu consideramu bine, cî ea este în partea sa

cea mai mare curatulu rezultatul alu zelului religios si nationale nutritu in pepturile locuitorilor romani de religiunea greco-orientala din Transilvani'a, atatu inainte de 1848 catu si dela acelu anu epocale incóce. O avere cá acésta scósa din sudórea poporului pentru scopurile cele mai inalte si sante are totuodata si alta valóre, adeca ceea ce numescu juristii: Pretium affectionis, valóre indiecita, mai alesu aceea care s'a potutu castiga in periodulu robiei infame politice, nationali si religióse, adeca sumele de sub Nrii I, II, III si IV si mai presusu pe tóte sum'a de 30 mii (astadi ajunsu la 97987 fl. 93 cr. care se póte numi cu totu dreptulu si sum'a rescumpararei de sange romanescu, acordata diecesei de cátra imperatulu Ferdinandu in 1838 dupa asteptare de 74 de ani, dupa processe indelungate si alergaturi pe la Vien'a, pàna ce in fine advocatulu Nic. Baiulu fiu alu protopopulu de odinóra din Zernesci dupa siederea sa cu anii in Vien'a midiulóc preainalt'a resolutiune, prin care acea suma cuvenita familiiloru gonite din proprietatile loru, dara apoi disparute prin emigrare si mórte, se dete in proprietatea diecesei romanesci gr.-res.

Mai in scurtu, valórea acestoru averi o voru sci pretiui de ajunsu numai ómeni instruiti si versati din temeiu in istori'a politica a tieriei si totuodata in istori'a eclesiastica a romaniloru; numai unii cá acestia se voru mira, cum au potutu se ajunga romanii gr.-or. cu biserica si cu scólele loru in timpu relative scurtu acolo unde se afla ei astadi si voru multiami ceriului, apoi siesi insusi. Cá toti ceilalti romani, mai au si acestia fórtu multu de facutu pentru salvarea loru definitiva din sclavi'a vechia spirituala; dupace inse anulu 1848 au sfarmatu lantiurile cele mai grele in tóta Europ'a, chiaru si in Turci'a, restulu ferecaturiloru inca va disporea successive. Fàra 1848 abia mai era pentru romani salvare. De atunci recaderea in vechi'a sierbitute este absolutu preste potintia; numai credinti'a se nu ne lipsésca.

Din Romani'a.

Dela Bucuresci ne ajungu scirile pàna alaltaeri.

In camere s'au depusu proiectele relative la revisiunea constitutiunei. Asemenea si budgetulu pe a. 1884. Din acesta bate la ochi budgetulu ministeriului de resboiu cu 30,500,000 lei noi, adeca cu 1 milionu 200 mii mai multu decâtu pe 1883, destinatu pentru scolele militare, adaosu la echipamentulu dorobantiloru, la spitale, formarea unui nou batalionu de geniu etc.

Au mai sositu si 24 tunuri mari de batutu cetati, fortaretie, locuri fortificate.

Se dice cá in corpulu diplomaticu se facu érași unele schimbari. Dn. Statescu fostulu ministru merge la Rom'a inloculu d. Balaceanu, care trece la Paris in loculu dlui Ferechidi, care va veni spre a ocupa unu portofoliu de ministru. Dn. Carp ministru plenipotentu la Vien'a se afla in capitala si dupa audienti'a avuta la regele a plecatu la Jasi in afaceri private.

— (Documente istorice pentru Romani.) Mare bucuria a facutu diariulu „Romanulu“ toturor barbatiloru nostrii cultivatori ai istoriei nationale, prin publicarea in patru numeri din Octobre a. c. a prea interesantulu raportu inaintatu de cátra onor. dn. Alex. Odobescu membru alu academiei romane si secretariu alu legatiunei romane la Paris; cá-ci cu mare dreptu dice acelasu diariu: Romani'a nu are inca o istoria nationala, si ar fi mai potutu adaoge: prea puçini romani s'au interessatu pàna acuma de istori'a loru nationala, éra acei ce s'au interessatu si au cultivat'o, aa fostu prea puçinu ajutati si incuragiati in crunt'a loru labóre si nesuintia cátra sacrulu loru scopu; éra acei romani cari s'au increditu numai scriitoriloru straini, au fostu in multime de casuri sedusi si insielati.

Cu ocasiunea denumirei dlui Odobescu la Paris inainte cu mai bine de doi ani, ministrulu de atunci alu cultelorulu ia datu si insarcinarea de a culege documente relative la istori'a Romaniei de prin bibliotecile si archivele Franciei. In corpulu intregu alu natiunei romanesci ministrulu nu ar fi potutu afla unu alu doilea barbatu mai geniale si mai aptu din tóte punctele de vedere pentru o intreprindere atatu de marétia. Se afla in archivele Franciei preste optu mii de volume in folio, totu numai manuscripte classificate dupa tieri si staturi cu care avuse Franci'a afaceri politice, diplomatice si bellice. Din acelea dn. Odobescu au cercetatu deocamdata pecele relative la imperiulu otomanu, cu care principatele romane au statu

sute de ani in relatiuni strinse. Tóta istori'a romanésca, buna-óra cá si cea ungrésca este plina de lacune, care trebue intregite pe catu numai se póte.

Ei bine, d. Odobescu a cautatu si decopiatu in restimpulu scurtu numai de doi ani preste 1200 de documente relative la istori'a tieriloru romanesci dintre anulu 1570 pàna la a. 1792, care studiate si alaturate pe langa colectiunea fericitulu Eud. Hormuzache de 7 volume pantecóse, intregite din colectiunile Al. Papiu, Hasdeu, Iocilescu s. a. voru da istoriei aceloru vécuri cu totulu alta façia, cá-ci au se ésa la lumina multime de fapte si adeveruri, la care romanii mai cá nici nu visau pàna acuma.

Si dn. Odobescu este decisu a'si continua cercetarile sale pàna la an. 1814 adeca pàna unde ajungu acelea 8000 volume, sau si mai incóce, daca i se va permite intrarea si in archivele secrete.

Intreprindere gigantica acésta. Ceriulu se'i ajute.

Din strainetate.

— In vecin'a Serbi'a mergu lucrurile nepuspu de reu. Dupa unu consiliu ministeriale regele a proclamatu legea martiala, a introdusu censur'a preventiva, a datu unei legi penale putere retroactiva, lucru ce nu se mai aude in dilele nóstre nici din Persi'a; in fine, fiindu-cá s'a comandatu desarmarea si locuitorii din districtulu Zaiciar nu voru se le dea, s'au trimisu preste ei óste de executiune, carei locuitorii se'i dea tóta intertentiunea. Acestea óre se fia fructele caletoriei regelui la Vien'a? Scurtu, natiunea serbésca nu vrea se audia de amicitia cu Austro-Ungari'a.

— In Bulgari'a inca se continua agitaciuni fórtu periculóse de candu diplomati'a austro-ungrésca se incerca se abata pe bulgari de cátra Russi'a.

Din alte staturi in locu de sciri proprie politice se scrie mai multu despre catastrofe teribili, precum innecari de corabii, incendiuri, cutremuru de pamentu cá celu dela Smirna, pe unde s'au nimicitu si vreo optu sate, apoi atentate criminali. Asia:

— In Frankfurt s'a pusu dinamitu in palatulu politiei cu scopu de alu arunca in aeru, s'au sfarmatu inse numai unele parti din elu.

— In Londr'a sunt si cali ferate suterane, adeca prin tunele. In doue tunele de acelea s'au pusu in septeman'a trecuta dinamitu, care a causatu fórtu mari stricatiupi, si precum se intielége de sine, s'au periclitatu si ómeni. Se crede cá faptuitorii au fostu totu irlandi.

— In Russi'a la Ecaterinoslav érași s'a intemplatu persecutiuni turbate asupra jidoviloru.

Despre penalitatile la Romani in timpulu lui Mateiu Basarabu si lui Vasile Lupu.

(Urmare.)

In Britani'a pentru a fi supusu la cestiune, acusatulu era despuiatu, legatu pe unu scaunu de fieru si apropiatu cu incetulu de unu facu mare, pàna candu pielea incepa se i se prajésca.

In Normandi'a, cestiunea se dá strivindu-se cu unu cleste degetulu celu mare alu pacientulu pentru cestiunea ordinara, si ambele degete mari pentru cea extraordinara.

La Autunu, ea se dá in chipulu urmatoru: Criminalulu era legatu pe o masa, in façi'a unui focu viu. I se puneu in picióre nisce cisme de piele spongiósa; apoi se varsá peste ele o cuantitate de apa fierbinte. Ap'a, patrundiendu prin cisme, descompunea, ardiendu-le, carnurile, une-ori chiaru ósele victimei supuse acestei spaimentatóre casne.

La Orleans, pentru cestiunea ordinara, se legau la spate mánerele pacientulu, pe jumetate golu, si se introducea intre mani si legaturi, o cruce de fieru, de care era prinsa o fringhe, comunicandu cu unu scripete infiptu in tavanu.*) Pacientulu, caruia se atarnase de picióre o greutate de 180 libre, adica 87 kilograme si jumetate, era apoi ridicatu in aeru si lasatu unu óre-care timpu in acea positiune. Pentru cestiunea extraordinara, care luá si numele de estrapada, pacientulu, atarnatu dupa modulu mai susu descrisu, insa avendu legata de picióre o greutate de 250 libre, era inaltiatu pàna in tavanu. Pe urma, ilu lasau de odata se cadia pàna aprópe de nivelulu pamentulu, fara insa a atinge de josu. Acésta operatiune, repetata de câteva ori, nu lipsea nici-odata de a ii disloca bratiile si piciórele.

*) Plafondu, podulu casei.

La Avignonu, cestiunea ordinara consistá in a spendiura de mani pe acusatulu, care avea nisce grele ghiulele*) legate de picióre, si a ilu lasa astufeliu aternatu unu timpu óre-care. Cestiunea extraordinara era mai teribila. Acusatulu era spendiuratu de mani si de picióre in linia orisontala, prin mijloculu unoru tari belciuge infipte in parete. I se asiediá, dupa acésta, sub sir'a spinarei, unu paru ascutitu, pe virfulu caruia corpulu gasea unu rediamu. Unu medicu asistá la acestu supliciu, pipaindu pulsulu si arterele temporale ale acusatulu, pentru a vedé momentulu candu elu nu mai va fi in stare de a suferi durerea. Acelu momentu sositu, acusatulu era deslegatu si reinsufletitu prin frecaturi calde. I se administrá fortificante; insa, indata ce isi venea in fire si reluá puçine puteri, era de isnóva supusu cestiunei, care se prelungea in cursu de 6 óre.

Dupa cestiune, veneau pedepsele propriu dise, cari erau si ele ingrozitóre.

Invetiaturu criminalistu alu evului de mijlocu, Josse Damhoudère, numera treisprediece pedepse, si anume: foculu — spada — furca — spandiaratórea — târâtura — gróp'a — rót'a — tiép'a taerea urechiloru — biciuirea — espositiunea — desmembrarea si descicolarea óseloru.

Candu unu criminalu era condamnatu se fia arsu, se ridicá, in loculu destinatu pentru executarea hotaririi, unu drugu pe langa care se gramadeau lemne, paie si uscaturi de totu felulu pàna la inaltimea staturei unui omu. Impregiurulu drugulu centralu, era menagiatu unu micu spatiu. Asemenea se menagiá si o carare care conducea la densulu. Condamnatulu, golu sau imbracatu intr'o camasia muiata in puciósa, era legatu de acelu drugu, cu lantiuri sau cu simple strénguri. Pe urma, se astupá cu paie cararea care servise a da accesu inaintu si se puneu focu paielorulu. Condamnatulu muria astu-feliu in mijloculu celoru mai cumplite dureri. Câte odata, hotarirea dispunea cá condamnatulu se fia arsu dupa ce va fi fostu mai ántaiu sugrumatu. Si, de multe ori, gádele, pentru a scurtá supliciuulu dá mórtea pacientulu intiepandu'lu in inima, printre flacari, cu o sulitia de fieru pregatita mai d'inainte spre acestu sfersitu.

Acésta pedépsa se aplicá mai cu séma acelora cari erau acusatii cá au turburatu ordinea sociala, precum erau ereticii. Falsificatorii de moneta, cari si densii erau supusi pedepsei focului, nu se ardeau, ci se arunca intr'unu cazanu plinu cu untu de lemu ferbinte sau cu apa férta in clocote. In categoria focului mai intrau si nisce pedepse accesorii pedepsei principale, cum de exemplu, arderea pe unu focu de puciósa a maniloru paricidiloru si regicidiloru inainte de a ii duce la supliciuulu care trebuia se le termine viatia. In aceeasi categorie mai intrá si pedépsa lighianului aprinsu, care se puneu sub ochii unoru condamnatii pentru a ii arde.

Pedépsa spadei sau a taierei capulu era la inceputu aplicata mai totoloru crimelorulu. Mai in urma insa ea deveni privilegiulu nobilimei, care o suferia fara a se plange. Condamnatulu era asediatu pe o estrada sau esiafodu, cu ochii liberi sau legati dupa vointia, si isi puneu capulu pe unu taietoru. Gádele, inarmatu cu o spada lunga, care se manuiá cu ambele mani, ii dá o lovitura care, in genere, despartia capulu de trunchiu. Câte odata insa se intemplá cá spad'a se se rupa sau cá esecutorulu se nu inemerésca bine si se fia nevoitu a reincepe Sau vedíutu casuri candu elu isi-a repetatu pàna de unusprediece ori lovitur'a inainte de a reusi se taie capulu condamnatulu. In unele tieri, de exemplu in Engliter'a, spad'a era inlocuita prin toporu.

(Va urmá.)

Correspondentie particularie ale „Observatoriului.“

Dela Brasiovu primimu urmatoriulu apelu, alu carui coprinsu ilu recomandamu cu totu adinsulu atentiunei intregului publicu romanescu cu acea observatiune, cá dupa cum s'a vedíutu si din publicatiunile oficióse ale respectivulu comitetu si se va vedea mai pe largu din disertatiunea practica a dlui parochu Bartolomei Baiulescu care se publica in Transilvani'a si in editiune separata, nicairi nu se afla atati tineri romani la diverse professiuni, cá tocma in Brasiovu, prin urmare si ajutorarea loru costa multi bani.

„Onorable domnule!

Buna starea poporului romanu din Transilvani'a merge de unu timpu incóce cu pasi repedi spre decadere, astu-feliu, cá astadi este amenintiatu de

*) Bombe, globuri de metalu.

grosnica plaga a proletariului. Causele acestei decaderi sunt multiple și de natura atât politică, cât și economico-socială.

Una din aceste din urmă este împregiurarea, că acestu popor până astăzi a lăsat pe alții să exploreze roditorele terenuri ale meserilor și alu comerțului.

În scopul de a-lu îndemna să se aplice copii la meserii și la comerț și de a înlesni acestora învătarea acestor meserii, s'a constituit aici în Brașiova o „Asociațiune pentru spriginirea învătării celor și sodalilor meseriasi romani.”

Fondurile de cari dispune această asociatiune astăzi sunt departe de a fi suficiente, pentru atingeră marilor scopuri, ce le are în vedere.

Pentru înmulțirea acestor fonduri, ea a primit din partea adunării generale din anul trecut în sarcină să se caute să se facă colecțiune pe unde numai se poate.

Comitetul subscrisu, cunoscându zelul dvăstră, aretat până acum în toate întreprinderile noastre nationale, își permite a ve ruga: să binevoiti a lua asupra-ve, a face în cercurile în care ve miscati colecțiune pentru mărirea fondului asociatiunii noastre. În acestu scopu ve alaturamu aici nise liste adhoc.

Puteti fi siguri, că recunoscinti'a noastră, pentru sacrificiulu ce aduceți, ve este asigurată pentru totdeauna.

Binevoiti, domnule, a primi espressionea deosebitei consideratiuni ce ve purtamu.

Brasiova, in 10 Octobru 1883.

Pentru comitetulu „Asociatiunii pentru spriginirea învătării celor și sodalilor meseriasi romani.”

Bartolomeiu Baiulescu,
presedinte.

Dr. Joan Bozocanu,
secretariu.

Sciri diverse.

— (Furci.) În septemana trecuta spândurara la Agram în Croati'a pe trei banditi și asasini. În aceleasi zile fusera condamnatu totu la furci alti trei asasini în Budapesta, era unu la 15 ani temnitia. În 2 Nov. fu condamnatu la furci de către curtea din M.-Osiorhei în Transilvani'a unu anume Pakocz István pentru asasinatu; era femeia lui Bartok Antal la temnitia pe via. Totu persoane cu care se duca cultura în Orientu.

— (Focurile) Alalta s'era escat în Sibiu, unu în gradina mitropoliei în care fusese espositiunea și altu de către spitalulu civile au fostu stinse curendu cu dauna relativa mica, colo în fenu, dincoace în paie; bate inse foarte la ochi, că dela Augustu încoco în Sibiu au arsu de vre'o treisprediece ori. Daune mari nu s'au întemplat, s'a produsu inse spaima destula în locuitori.

Bibliografia.

Sunt puțin acelea epoci în progressele ce se facu mai alesu în literatură noastră poporana, în care se simțimu o placere așa mare, precum simțimu la anunțulu celor două volume titlate:

Ornitologia poporana romana de S. Fl. Marianu membru alu academiej romane. Cernauti tipografi'a lui R. Eckhardt 1883. Formatu 8-vo. Vol. I 438 Vol. II. 423 pagine. Pretulu ambelor volume 4 fl. sau 10 franci.

Rever. sa domnulu S. Fl. Marianu catechetu la gimnasiulu gr.-orient. din Suceava în Bucovina este prea bine cunoscutu publiculu românescu din mai multe scrieri ale sale aparute mai alesu în foi literare și beletristice; este inse o adevărată binefacere de prim'a ordine, că dsa se decise a publica dintru-odată în forma de carte tota colecțiunea sa de valoare eminentă, nu numai necesaria pentru partea istoriei naturale cunoscută sub numele științificu Ornitologia (știința despre paseri), ci totuodată și literatura poporana. A fostu una din cele mai fericite idei ale dlui Marianu a aduna nu numai nomenclatură romană a paserilor cunoscute în Dacia cu cele mai multe variante ale ei, dar a culege totuodată și multimea de legende, fabule, pe care poporul romanu le adscrie la o multime de paseri, precum și poeziile și cantecele împreunate cu acelea. Labore foarte ostentive, la care s'a cerutu o serie de ani, caletorii împreunate cu spese, corespondență în toate regiunile locuite de romani. Noi inse avem să felicitamu din sufletu pe dn. Marianu pentru acestu rezultat în adevăr stralucitu; totu așa inse gratulamu publiculu românescu, că în această colecțiune i se dă o lectură în adevăr poporana din cele mai placute, totuodată inse și preste așteptare instructive. Limba netedă, dulce, foarte ușoru înțelăsa și pretiulu unei colecțiuni așa vaste atât de efine! Recomandamu această carte mai virtosu parinților cu familii numeroase, cu fii și fiice, caror dorescu să se dea în mână lectură innocentă și totuodată folositoare.

Alaturamu aici și scurtă precauțiune a cartiei: „A mai vorbi despre însemnatatea literaturii poporane credu că nu este de trebuință, căci în diu'a de astăzi nu mai stă nimene la îndoaia, cum că literatura modernă trebuie să se întemeie pe cea poporana, scotindu la lumina și întrebându toate comorile cele

mari, bogate și frumoase ale literaturii poporane pentru redicarea edificiului literaturii moderne.

Toate națiunile cari au o literatură, au purcesu astu-feliu și de aceea au propasitu așa de departe.

Numai la noi acestu adevăr abia tardiu a isbitu a fi recunoscutu;... se începuse clădirea dela acoperis în jos!

Dar în fine am ajuns și noi la cunoscinti'a adevărului, și acesta prin impulsulu unui barbatu, care a scos la lumina o parte din comorile nescăpate ale literaturii poporane și ni-a disu: faceți antai cunoscintiă cu trairu poporulu, cu datinele lui, cu credințele lui și mai alesu cu limbă a lui cea dulce, frumoasă și bogată, și pe această temelie trainică zidiți monumentulu literaturii nationale! Este oră de trebuință să mai dicu cum că acestu barbatu este dl V. Alecsandri? și cum, că pe langă meritulu că este poetulu-rege alu nostru, va avea veciniculu și netagaduitulu meritulu, că a fostu cel dintai, care a pusu antai a petra la temelie sănătoasă a literaturii nationale!

Dacă literatură poporana ar fi fostu mai de multu cunoscută, amu fi scăpatu de foarte multe neologisme pocițe, nascocite și introduse în scrieri literare și științifice, cari nu se voru vulgarisa nici-odată, și cari sunt și voru remana neîntelese. Se luamu numai o botanica sau o zoologie romană în mână și vomu afla nise numiri de plante, animale și paseri care din care mai curioase de vecinicu neîntelese, pe cându în popor există numiri așa de frumoase, precise și poetice.

Cunoscându această lipsă, amu adunatu deocamdată numirile de paseri ce le-amu aflatu până acuma la popor, amu adunatu legende, datine, credințele și cantecele ce le are poporul despre paseri, și le scotu acuma la lumina sub numele de: Ornitologia poporana romana.

Este prea adevăratu, că această adunare nu e încă completă și va trebui încă multa staruintă și multu lucru până ce se voru aduna toate numirile paserilor din toate partile locuite de romani, dară cel puținu amu facutu începutulu, și nu dorescu alta de câtă să se fie spornicu și să înduplice și pe alții a lucra mai departe, sau cel puținu a-mi comunica mie ceea ce au adunatu pe acestu câmpu, că se fiu în stare a completa cu timpul această publicare.

Și dacă prin scrierea de față amu isbitu să punu și eu o unică petra la temelie trainică și sănătoasă pe care trebuie să se radica literatură natională, sunt deplinu multumitu și recompensatu.

În fine mă simțiu datoriu a exprima sinceră mea recunoscintiă și multumită tuturor acelu p. t. domni, cari au binevoitu a-mi întinde mână de ajutoriu la lucrarea această și mai cu sama domnilor: P. Ursulu, Gr. Craciunasiu, J. Olariu, I. Stoicescu, St. Fl. Marianu și Or. Lujanu.

Siretiu, 7/19 Augustu 1883.

S. Fl. Marianu.

Post'a Redactiunii.

Lugosiu, 29 Octobru, Blasiu, 5 Novembre. Corespondenți anonime, ori câtă de innocente la parere cu se potu publica, ci se ardu. Asia facu toate redacțiunile din cause foarte ponderose, care se potu pricepe foarte ușoru. Dacă nu are cineva încredere în caracterulu cutarei redacțiuni, atunci se nu scrie nimicu.

„ALBINA” institutu de creditu și de economii

Publicatiune

în sensulu art. de lege XXXVI din a. 1876 §. 29.

1. **Sum'a scrișurilor fonciare** puse în circulațiune cu diu'a de 31. Octobru 1883 face **fl. 667,600.**

2. **Pretensiunile institutulu de împrumuturi hipotecari** cari servescu de acoperirea acestor scrișuri fonciare sunt de **fl. 667,682 83 cr.**

3. **Valorea hipotecelor** luate de basa la susunimitele împrumuturi hipotecari este de **fl. 2.950,000 30 cr.**

4. **În sensulu §. 97 din statute fondulu specialu** pentru asigurarea scrișurilor fonciare e de **fl. 246,086 30 cr.** Acesta indus în contu separatu și este plassatu în efecte publice.

Sibiu, 1 Novembre 1883.

(183)

Directiunea.

Nr. 315/1883.

3—3

Concursu.

Devenindu vacante urmatoarele stipendii, și anume:

A) 1. Unu stipendiu de 100 fl. pe anu, pentru elevi la vreo școlă comercială din patrie.

2. Unu stipendiu de 100 fl. pe anu, pentru studentu dela o școlă reală.

3. Unu stipendiu de 100 fl. pentru unu studentu la gimnasiu.

4. Doua stipendii à 60 fl. pe anu, pentru ascultatori de pedagogie la unu institutu pedagogicu din patrie.

5. Doua stipendii à 80 fl. pe anu, pentru studentu dela școlă de agricultură reg. ung. din Clusiu-Monostoru.

6. Unu stipendiu de 100 fl. pe anu, pentru elevu dela unu institutu pedagogicu pentru fete din patrie.

7. Unu stipendiu de 300 fl. pe anu, pentru studentu dela o academie de silvicultură.

8. Unu stipendiu de 60 fl. pe anu, din fundatiunea „Merinoviciu” pentru studentu de gimnasiu.

Mai departe fiindu vacante urmatoarele ajutoare:

B) 9. Unu ajutoriu de 60 fl. pe anu, pentru tineri sau tinere ce aru voi să invetie la vreunu institutu sau corporatiune industrială din patrie vreun'a din meseriile: tiesutul de pânzarii, covore, parti de îmbracaminte pe resboie mai perfectionate, sau cusutura de albituri, brodarii, sau croitoria superioară de dame sau barbati, sau art'a orlogeriei, juvergiei (argintariei) sau a farmaciei.

10. Unu ajutoriu de 100 fl. pe anu, pentru tineri, doritori de a cultivă vreuna din artele frumoase; de-semnu, pictura, sculptura, musica, sau fotografia la vreunu institutu publicu sau la unu maiestru din cei mai cu renume.

11. Doue ajutoare à 100 fl. pe anu, pentru tineri cu preferința din muntii apuseni ai Transilvaniei, cari aru voi să se perfectonă în o maiestrie de lemnicari mai perfectonata, d. e. în facerea de buti mari, de cruci și colonade, invelisii de case după sisteme moderne, sau strugarie.

12. Doue ajutoare à 20 fl. pe anu, pentru tineri descendenți din vreo familie de ale fostei comune „Tofalau”, cari aru voi să invetie vreo meserie oră-care.

13. Patru ajutoare à 25 fl. pe anu, pentru sodali ce sunt în condițiuni de a se poté face maiestrii.

14. Optu ajutoare à 12 fl. 50 cr. pe anu, pentru invetiacei de meserie.

Prin această se scrie concursu.

Aspirantii la vreunulu din stipendiile amintite sub A) 1—8 au să se trimita suplicele lor la subscrisulu comitetu alu asociatiunii transilvane până în 1 Decembre st. n. a. c. insocite de urmatoarele documente:

a) Carte pe botelu în originalu sau în copie legalizate.

b) Testimoniu scolasticu, de pe semestrulu II-lea alu anului scolasticu premergatoriu.

c) Atestatu de frecuentare dela directiunea institutulu în care frecuentă școlă de presentu. Elevele de pedagogie cari frecuentă unu institutu cu alta limbă de propunere decât cea romana au să probezie că vorbesc bine limbă materna și că au notiuni elementare din literatură ei.

d) Atestatu de paupertate sau de orfanu, dacă concurentulu e orfanu.

Suplicantii la vreunulu din ajutoarele amintite sub B) p. 9—14 au să prezente urmatoarele documente:

a) Atestatu de botedu în originalu sau în copia legalizata.

b) Testimoniu scolasticu de cel puținu 4 clase elementare, și cei de sub punct 10 și dovada că cunosc elementele desemnului linearu.

c) Atestatu că se afla deja lucrandu la vreunu maiestru sau corporatiune și cu ce succesu.

d) Atestatu de moralitate dela auctoritatea competentă locală.

e) Adevărința dela parinti sau tutori că sunt decisi a lasă pe fii sau pupilli lor la invetiatura până se voru perfectiona pe deplinu.

f) Aspirantii la ajutoarele de sub p. 10 și 11 și contractu cu maiestrul la care se afla în aplicare, era aspirantii sodali p. 12 adevărința dela corporatiune că sunt în stare să se facă imediatu maiestrii.

Din ședința comitetulu asociatiunii transilvane pentru literatură romana și cultura poporulu romanu tinuta la Sibiu în 15 Octobru n. 1883.

Bologă.

Dr. D. P. Barcianu,
secretariu.

Amiculu poporulu

calindariu pe anulu visectu 1884

Anulu XXIV.

Cuprinsulu: Cronologia pe anulu 1884. Pascalia și semnele cronologice. Serbatoriile și alte zile schimbătoare. Cele 12 zodii din calea soarelui. Cele patru anotimpuri. Intunecimi. Regintele anului. Calindariulu iulian și gregorianu cu serbatoriile, zilele numelor și evangeliile duminelor. Sism'ă planetară și soarelui. Calindariulu evreicu după stilulu nou. Conspectulu lungimei zilelor. Calindariulu istoricu. Genealogia caselor domnitoare. Tabela de procentu pentru intabulatiuni. Căile ferate ale statulu reg.-ung. Calindariulu postal. Serviciulu telegraficu. Mesura de distanță. Tergurile în ordine alfabetică din Transilvani'a, Ungari'a, Banatu și Romani'a. Tabela de interese. Scara taxelor de timbru.

Foi pentru invetiatura și petrecere: Omulu, de Carmen Sylva. Ciprianu Porumbescu, cu portretu. Unu soțu de caletoria fiorosu. O aventura curioasă. Din Salisburgi'a, în două xilografii. Despre poliție. Cocosulu. Poezii. Fericirea din momentu. Anunțuri.

Pretiulu cu tramiterea francata 50 cr.

Se afla de vendiare la

W. Krafft
în Sibiu.

Editoru și redactoru responsabile: **G. Baritiu**.
Tipariulu lui **W. Krafft**.